

Sprawozdanie na temat azyłu 2024

Streszczenie

Sprawozdanie na temat azyłu 2024

Roczne sprawozdanie na temat sytuacji
w dziedzinie azyłu w Unii Europejskiej

STRESZCZENIE

Czerwiec 2024 r.

© Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), 2024 r.

Ani Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), ani żadna osoba działająca w imieniu EUAA nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania informacji zawartych w niniejszej publikacji.

Ilustracja na okładce: iStock/[Halfpoint](#)

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2024

PDF BZ-AH-24-001-PL-N ISBN 978-92-9403-970-5 ISSN 2600-3066 doi: 10.2847/62

Kopiowanie dozwolone pod warunkiem podania źródła. W przypadku wykorzystywania lub powielania zdjęć lub innych materiałów nieobjętych prawami autorskimi EUAA należy zwrócić się o pozwolenie bezpośrednio do właścicieli praw autorskich.

Przedmowa

Po raz pierwszy od czasu utworzenia wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA) Europa została wezwana do udzielenia pomocy tak ogromnej liczbie osób ubiegających się o ochronę. W 2023 r. liczba wniosków o azyl wzrosła do poziomu porównywalnego do kryzysu uchodźczego w latach 2015-2016. W rzeczywistości jednak kraje zapewniły ochronę znacznie większej liczbie osób, ponieważ od początku rosyjskiej inwazji odnotowano ponad 4,3 mln beneficjentów ochrony tymczasowej, oprócz ponad 1,1 mln osób ubiegających się o azyl w 2023 r.

W tym kontekście przyjęcie nowego paktu o migracji i azylu stanowiło dla Unii ważny moment w rozwoju jej unikalnego wielonarodowego systemu azylowego. Katalizatorem tego sukcesu była wola polityczna, elastyczność i szeroko zakrojone wysiłki na poziomie technicznym w celu dopracowania szczegółów zaawansowanych ram. Pakt odegra kluczową rolę w harmonizacji praktyk i umożliwieniu państwom UE+ rozwiązania problemu dużej liczby osób ubiegających się o azyl.

Postawmy jednak sprawę jasno – w nadchodzących latach państwa członkowskie będą musiały nadal wykazywać się wytrwałością. Pozostaje jeszcze wiele do zrobienia, aby nadrobić istniejące zaległości, skutecznie rozpatrywać większą liczbę napływających wniosków i zapewnić zakwaterowanie osobom ubiegającym się o ochronę. Jednocześnie władze krajowe będą musiały zrestrukturyzować swoje systemy azylu i przyjmowania, aby dostosować je do wspólnych procedur określonych w pakcie. Oczywiście jest, że będzie to wymagało dodatkowych zasobów i szczegółowych krajowych planów wdrożenia.

Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), działająca już od dwóch lat z rozszerzonym mandatem, nadal odgrywa istotną rolę w dziedzinie ochrony międzynarodowej w Europie, osiągając w 2023 r. najwyższe jak dotąd poziomy wsparcia operacyjnego, technicznego i szkoleniowego. Rozpoczynając okres znaczących postępów w europejskim systemie azylowym, dobrze wyposażona EUAA będzie nadal pomagać w harmonizacji praktyk w państwach członkowskich, pogłębianiu specjalistycznej wiedzy i poprawie zdolności Europy do zapewniania rozwiązań w zakresie ochrony.

Nina Gregori
Dyrektor wykonawcza
Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu

Spis treści

Spis treści	5
Wprowadzenie	6
1. Rozwój sytuacji w dziedzinie azylu na świecie w 2023 r.	7
2. Najważniejsze zmiany w dziedzinie azylu w Unii Europejskiej w 2023 r.	8
3. Funkcjonowanie wspólnego europejskiego systemu azylowego	9
Ramka 1. Tymczasowa ochrona dla przesiedleńców z Ukrainy	9
3.1. Dostęp do procedur	10
3.2. Procedura dublińska	12
3.3. Specjalne procedury oceny potrzeb udzielenia ochrony	13
3.4. Rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w pierwszej instancji.....	14
3.5. Rozpatrywanie wniosków o udzielenie azylu w drugiej lub wyższej instancji.....	16
3.6. Przyjmowanie osób ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej.....	17
3.7. Kwestie dotyczące zatrzymania wnioskodawców i byłych wnioskodawców	18
3.8. Dostęp do informacji.....	18
3.9. Pomoc prawna i zastępstwo prawne	19
3.10. Usługi tłumaczeń ustnych	19
3.11. Informacje o kraju pochodzenia.....	20
3.12. Bezpieczeństwo w kontekście azylu	20
3.13. Zakres ochrony międzynarodowej	21
3.14. Przesiedlenia i przyjmowanie ze względów humanitarnych	22
4. Dzieci i osoby o szczególnych potrzebach w procedurze azylowej	23
5. Wsparcie EUAA w 2023 r.	26
Uwagi końcowe	28

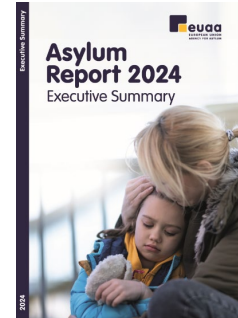
Wprowadzenie

Streszczenie [Sprawozdania na temat azylu 2024: Roczne sprawozdanie na temat sytuacji w dziedzinie azylu w Unii Europejskiej](#) zawiera podsumowanie najważniejszych zmian w dziedzinie ochrony międzynarodowej, które przedstawiono szczegółowo w sprawozdaniu głównym.

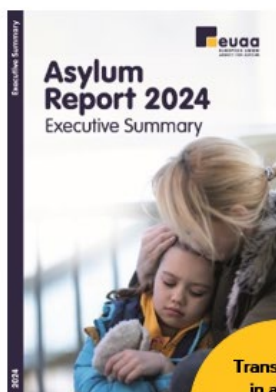
Streszczenie jest dostępne w [30 językach](#), w tym we wszystkich językach UE oraz języku albańskim, arabskim, macedońskim, rosyjskim, serbskim, tureckim i ukraińskim.

Informacje przedstawione w sprawozdaniu głównym można filtrować za pomocą różnych, przyjaznych dla użytkownika zasobów:

- [Baza krajowych zmian dotyczących azylu](#) przedstawia zmiany legislacyjne, instytucjonalne i polityczne opisane w sprawozdaniu. Aktualizacje można wyszukiwać według kraju, tematu, roku i rodzaju zmiany. Informacje są również podsumowane i przedstawione w tabeli według kraju i obszaru tematycznego w dokumencie PDF.
- W sprawozdaniu przedstawiono wybrane zmiany w orzecznictwie w oparciu o [bazę orzecznictwa EUAA](#). Hiperłącza w tekście przeniosą czytelników do konkretnego orzeczenia w bazie danych.
- Źródła wykorzystane do sporządzenia sprawozdania na temat azylu przedstawiono w wykazie odniesień na końcu sprawozdania. Są one również dostępne w odrębnych, szczegółowych [źródłach dotyczących azylu 2024 r.](#), pogrupowanych według rodzaju. Czytelnicy mogą łatwo określić, czy źródła pochodzą z instytucji i agencji europejskich, organizacji międzynarodowych, organów krajowych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego czy ośrodków analitycznych i środowisk akademickich.

Additional resources to the Asylum Report 2024

Translations
in all EU
languages
and 7 non-EU
languages

1. Rozwój sytuacji w dziedzinie azylu na świecie w 2023 r.

W 2023 r. potrzeby w zakresie ochrony nadal rosły, jednak żadne pojedyncze wydarzenie nie było katalizatorem w taki sam sposób, w jaki rosyjska inwazja na Ukrainę, przejście Afganistanu przez talibów czy pandemia COVID-19 zdefiniowały poprzednie lata. Niemniej jednak kryzysy te nadal wpływały na rozwój sytuacji w 2023 r. w obliczu nowych i trwających konfliktów, wstrząsów klimatycznych, niepokojów geopolitycznych, przemocy i prześladowań, które doprowadziły miliony ludzi do ucieczki ze swoich domów.

Liczba osób przymusowo wysiedlonych w 2023 r. osiągnęła historyczny rekord i wyniosła ponad 114 mln, przy czym główne obszary wysiedleń obejmowały Afganistan, Demokratyczną Republikę Konga, kraje Ameryki Łacińskiej i Karaibów, Mjanmę, Somalię, Sudan i Ukrainę. Eskalacja konfliktu w Strefie Gazy od października 2023 r. i związany z nim kryzys humanitarny gwałtownie zwiększyły potrzeby w zakresie ochrony w tym regionie.

W tym kontekście społeczność międzynarodowa nadal prowadziła działania na rzecz opracowania rozwiązań dla osób potrzebujących ochrony, często poprzez współpracę wielu zainteresowanych stron i coraz większą różnorodność podmiotów zaangażowanych w zapewnianie rozwiązań. Doskonałym przykładem takiej inicjatywy było zobowiązanie podjęte podczas drugiego Światowego Forum Uchodźców w grudniu 2023 r. Rządy, podmioty międzynarodowe, sektor prywatny i organizacje społeczeństwa obywatelskiego przeznaczyły ponad 2,2 mld dolarów na konkretne polityki i programy wspierające przesiedloną ludność i kraje przyjmujące uchodźców oraz zobowiązały się do przesiedlenia 1 mln uchodźców do 2030 r. i udzielenia pomocy kolejnym 3 mln osób poprzez sponsoring społeczności (*community sponsorship*).

Zmiany klimatyczne i ich rola w generowaniu wysiedleń, a także wpływ zmian klimatycznych na uchodźców i społeczności przyjmujące były nadal jednymi z kluczowych tematów w dyskursie związanym z ochroną międzynarodową. Kontynuowano również dyskusje na temat bezpieczeństwa w kontekście azylu oraz wzajemnych powiązań między bezpieczeństwem a potrzebami w zakresie ochrony.

W miarę jak społeczność międzynarodowa w dalszym ciągu zajmuje się złożonymi aspektami stale zmieniających się wzorców wysiedleń, na dyskurs i praktykę międzynarodowej ochrony w ostatnich latach zdaje się wpływać coraz większa świadomość, że przymusowe wysiedlenia są nie tylko kwestią humanitarną, ale także wyzwaniem rozwojowym. Większość uchodźców na całym świecie nie tylko pochodzi z niestabilnych środowisk, ale również do takich ucieka, przy czym ponad trzy czwarte osób przesiedlonych na świecie jest przyjmowanych w krajach o niskim i średnim dochodzie. Podejście humanitarne, rozwojowe i pokojowe, przeważające w wysiłkach społeczności międzynarodowej w ostatnich latach, wspiera kompleksowe reakcje różnych zainteresowanych stron, w tym przedsiębiorstw, instytucji finansowych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w celu wykorzystania ich specjalistycznej wiedzy w osiągnięciu rozwiązań rozwojowych.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-1-global-developments-field-asylum-2023>

2. Najważniejsze zmiany w dziedzinie azylu w Unii Europejskiej w 2023 r.

W grudniu 2023 r. Parlament Europejski i Rada osiągnęły porozumienie polityczne w sprawie kluczowych instrumentów legislacyjnych paktu o migracji i azylu. Stanowiło to istotny przełom w reformie wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA), torując drogę do sfinalizowania instrumentów mających na celu wyposażenie Europy w funkcjonalną i nowoczesną architekturę migracyjną i azylową.

W 2023 r. UE nadal podejmowała działania służące zaradzeniu niszczycielskim skutkom agresji Rosji na Ukrainę, w tym działania prowadzące do przyspieszenia ściślejszej współpracy między podmiotami międzynarodowymi oraz wprowadzenie instrumentów wspierających ożywienie, odbudowę i modernizację Ukrainy. Przedłużenie okresu ochrony tymczasowej do marca 2025 r. zapewniło milionom beneficjentów stabilność i przewidywalność. Potwierdzając długoterminowe zaangażowanie Europy na rzecz pokoju, bezpieczeństwa i dobrobytu w regionie, w grudniu 2023 r. Rada Europejska podjęła decyzję o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z Ukrainą, zgodnie z zaleceniem Komisji Europejskiej.

Presja utrzymywała się na zewnętrznych granicach UE, gdzie odnotowano największą liczbę nielegalnych przekroczeń granicy od 2016 r. Na zewnętrznej granicy UE według danych zebranych przez Frontex odnotowano 385 000 nielegalnych przekroczeń granicy, co stanowi wzrost o 18% w porównaniu z 2022 r. Aby temu zaradzić, UE wprowadziła inicjatywy na rzecz skutecznego zarządzania swoimi granicami zewnętrznymi poprzez kalibrację europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami, modernizację istniejących systemów informacyjnych i ich interoperacyjność oraz współpracę z kluczowymi krajami partnerskimi na szlakach migracyjnych.

Aby uzupełnić dwa plany działania z 2022 r. dotyczące szlaków śródziemnomorskiego i zachodniobałkańskiego, Komisja Europejska przedstawiła w 2023 r. dwa kolejne plany działania dotyczące szlaków zachodniośródziemnomorskiego, atlantyckiego i wschodniośródziemnomorskiego. Uznając, że ok. 90% osób nielegalnie przekraczających granice zewnętrzne UE czyni to z pomocą przemytników migrantów, w listopadzie 2023 r. Komisja Europejska przedstawiła nowe wnioski ustawodawcze mające na celu zapobieganie przemytowi migrantów i walkę z nim.

Aby upowszechnić rozwiązania ukierunkowane na ochronę na całym świecie, UE kontynuowała kompleksową i przynoszącą wzajemne korzyści współpracę z państwami trzecimi. Działania podejmowane w zakresie zewnętrznego wymiaru unijnej polityki migracyjnej i azylowej obejmowały wysiłki prowadzące do wyeliminowania podstawowych przyczyn nielegalnej migracji, opracowanie legalnych ścieżek ochrony w Europie, zapewnienie wsparcia rozwiązań w zakresie ochrony w innych częściach świata, zwalczanie sieci przemytniczych oraz współpracę z krajami partnerskimi w zakresie zarządzania migracją i granicami.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), którego rolą jest zapewnienie zharmonizowanej wykładni i stosowania prawa Unii, wydał w 2022 r. ponad **20 wyroków i postanowień** interpretujących różne przepisy WESA, np. w odniesieniu do kwestii związanych z dostępem do procedury azylowej, systemu dublińskiego, skutecznym środkiem odwoławczym w procedurach prowadzonych w trybie przyspieszonym i łączeniem rodzin.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-2-major-developments-asylum-european-union-2023>

3. Funkcjonowanie wspólnego europejskiego systemu azylowego

W świetle gwałtownie rosnącej liczby osób potrzebujących ochrony w Europie i obciążonych krajowych systemów przyjmowania uchodźców, państwa UE+ wdrożyły w 2023 r. inicjatywy prawne, polityczne i praktyczne, aby sprostać tej zmiennej sytuacji. Jednocześnie organizacje społeczeństwa obywatelskiego, UNHCR i inne organizacje międzynarodowe wyraziły zaniepokojenie niektórymi praktykami stosowanymi przez krajowe organy odpowiedzialne za azyl i recepcję.

Ramka 1. Tymczasowa ochrona dla przesiedleńców z Ukrainy

W związku z trwającą drugi rok agresją wojskową wobec Ukrainy, ponad 4,3 mln osób niebędących obywatelami UE, które opuścili Ukrainę, nadal było przyjmowanych ze statusem ochrony tymczasowej w krajach UE+, które również przedłużyły ważność tej ochrony do marca 2025 r. W 2023 r. kraje UE+ wydały ponad 1 mln decyzji o udzieleniu ochrony tymczasowej, z których 99% otrzymali obywatele Ukrainy. Od czasu wybuchu wojny odsetek decyzji o udzieleniu tymczasowej ochrony maleje i od lata 2023 r. utrzymuje się na stosunkowo stabilnym poziomie.

Szereg państw UE+ zezwoliło na przekształcenie statusu ochrony tymczasowej w zezwolenia na pobyt w celu zatrudnienia lub łączenia rodzin. Niektóre kraje rozszerzyły zakres ochrony tymczasowej na obywateli ukraińskich, którzy znajdowali się już poza Ukrainą w momencie rozpoczęcia agresji wojskowej. Z kolei inne kraje zaczęły wprowadzać środki służące ograniczeniu kwalifikowalności do ochrony tymczasowej.

Kryteria kwalifikowalności określiły również sądy. W sprawie *Wnioskodawca przeciwko Sekretariatowi Stanu ds. Migracji Szwajcarski* Federalny Sąd Administracyjny (FAC) **orzekł**, że nie należy przyznawać tymczasowej ochrony obywatelom Ukrainy, którzy posiadali również obywatelstwo kraju UE/EFTA+. Trybunał Konstytucyjny w Austrii **potwierdził**, że ochrona tymczasowa ma zastosowanie do obywateli Ukrainy, którzy opuścili kraj na krótko przed 24 lutego 2022 r., ale co do zasady mieli tam miejsce zamieszkania. Sąd Administracyjny w Monachium w Niemczech **stwierdził** w wyroku w sprawie *Wnioskodawca przeciwko Urzędowi ds. Imigracji* (M 4 S 23.2442), że niepozostający w związku małżeńskim partnerzy osób z Ukrainy nie kwalifikują się do otrzymania ochrony tymczasowej. Do takiego samego wniosku doszedł sąd

w sprawie M 4 K 23.2440. Decyzja ta została uchylona przez Bawarski Wyższy Sąd Administracyjny w dniu 31 października 2023 r., decyzją w sprawie 10 C 23.1793.

Wprowadzone zostały specjalne środki, w tym stypendia i bezpłatne kursy językowe, w celu wsparcia integracji społecznej i gospodarczej beneficjentów ochrony tymczasowej ze społeczeństwami przyjmującymi. Pilną kwestią nadal były odpowiednie warunki mieszkaniowe i zakwaterowanie, natomiast integracja z rynkiem pracy była zasadniczo ułatwiona. Niemniej jednak około trzy piąte decyzji o udzieleniu tymczasowej ochrony w UE+ w 2023 r. zostało wydanych kobietom i dziewczętom, a ponad jedna czwarta – dzieciom, co stanowi trudność dla wielu Ukrainek, które muszą podjąć pracę w kraju przyjmującym. Ponadto obywatele Ukrainy byli często zatrudniani na stanowiskach o niższych kwalifikacjach, częściowo ze względu na długotrwałe procedury uznawania dyplomów lub kwalifikacji.

Aby lepiej zrozumieć potrzeby osób przesiedlonych z Ukrainy, EUAA wraz z OECD kontynuowała przeprowadzanie badań ankietowych wśród migrantów przybywających z Ukrainy. Na podstawie wyników uzyskanych w [czerwcu](#) i [październiku](#) 2023 r. opublikowano dwa arkusze informacyjne. Ponadto w sprawozdaniu pt. „[Głosy w Europie: Doświadczenia, nadzieje i aspiracje osób przymusowo przesiedlonych z Ukrainy](#)” przeanalizowano świadectwa z pierwszej ręki zebrane w ramach trwającego badania i przedstawiane są dominujące tematy poruszane przez tę populację.

3.1. Dostęp do procedur

W 2023 r. państwa UE+ otrzymały ponad 1,1 mln wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, co stanowiło największą liczbę od czasu kryzysu uchodźczego w latach 2015-2016. W ostatnim kwartale 2023 r. liczba złożonych wniosków była wyższa niż w 2016 r. Liczba wniosków składanych każdego miesiąca w 2023 r. była prawie zawsze wyższa niż w 2022 r., a ponad 90% z nich pochodziło od osób składających wniosek po raz pierwszy, podobnie jak w 2022 r.

Na szczycie listy pod względem liczby otrzymanych wniosków były Niemcy (334 000, +45% od 2022 r.), gdzie złożono ok. 30% wszystkich wniosków. Kolejne trzy kraje, z których pochodziło najwięcej wniosków, odpowiadały łącznie za 41% wniosków, przy czym w każdym z nich odnotowano rekordową liczbę zgłoszeń: Francja (167 000 wniosków, wzrost +7%), Hiszpania (162 000, +38%) i Włochy (136 000, +63%).

Biorąc pod uwagę liczbę wniosków o azyl względem liczby ludności, Cypr znalazł się na szczycie listy z ok. 13 000 wniosków złożonych na 1 mln mieszkańców. Inne kraje, które doświadczyły znacznej presji związanej z napływem wniosków o azyl to Austria (6500 na 1 mln mieszkańców), Grecja (6200), Niemcy (4000), Luksemburg (3800), Bułgaria (3500), Słowenia i Szwajcaria (po 3400).

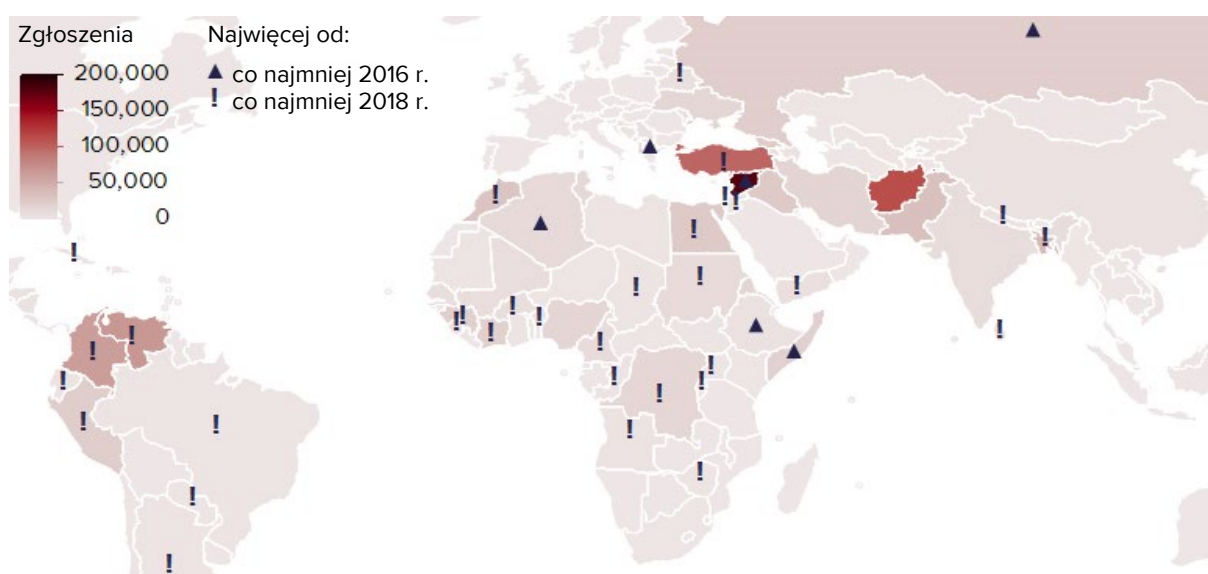
W dalszym ciągu o ochronę międzynarodową najczęściej ubiegali się obywatele Syrii, Afganistanu i Turcji, stanowiąc ponad jedną trzecią wszystkich wniosków złożonych w państwach UE+ (zob. rys. 1). Obywatele Syrii, którzy stanowili ok. jedną szóstą wszystkich wnioskodawców, złożyli 181 000 wniosków – jest to wzrost o 38% w porównaniu z 2022 r. i najwyższy poziom od 2016 r. Zaraz za nimi uplasowali się obywatele Afganistanu, którzy złożyli 114 000 wniosków, co stanowi 11% spadek w porównaniu z rokiem poprzednim. Obywatele Turcji złożyli rekordową liczbę 101 000 wniosków i pozostali na pozycji trzeciej co do wielkości grupy wnioskodawców. Był to wzrost o 82% w porównaniu z 2022 r., który niemal przewyższył liczbę wniosków składanych przez obywateli Afganistanu.

Rekordowo wysoką liczbę wniosków złożyli także obywatele Wenezueli i Kolumbii, którzy zajęli czwarte i piąte miejsce. Po eskalacji konfliktu izraelsko-palestyńskiego w październiku 2023 r. Palestyńczycy złożyli rekordową liczbę wniosków o azyl.

W 2023 r. państwa UE+ nadal doświadczały presji na granicach i borykały się z problemami związanymi z dużą liczbą przybywających osób. Skutki rosyjskiej inwazji na Ukrainę nadal wywierały presję na zewnętrzne wschodnie granice UE, podczas gdy kraje regionu śródziemnomorskiego zmagają się z ciągłym napływem migrantów drogą morską. Kraje, przez które ludność przemieszczała się wzdłuż szlaku bałkańskiego, zintensyfikowały wysiłki na rzecz kontroli granic. Presja była również odczuwalna w krajach Europy Środkowej, które otrzymywały coraz więcej wniosków.

Rys. 1. Wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej w państwach UE+ według kraju pochodzenia, 2023 r.

Uwagi: Dane dotyczące Portugalii za okres od października do grudnia 2023 r. nie były dostępne. Granice na mapie nie oznaczają oficjalnego uznania lub akceptacji przez Unię Europejską.

Źródło: Dane Systemu Wczesnego Ostrzegania i Gotowości (EPS) EUAA na dzień 1 lutego 2024 r.

W tym kontekście kraje UE+ skupiły się na ograniczaniu i zapobieganiu nielegalnej migracji do UE, co czasami mogło mieć wpływ na skuteczny dostęp do terytorium. W ciągu całego roku 2023 instytucje i agencje UE, UNHCR oraz organizacje międzynarodowe i organizacje społeczeństwa obywatelskiego analizowały polityki i praktyki związane z zapewnieniem skutecznego dostępu do terytorium i procedury azylowej. Wyrażono zaniepokojenie możliwymi naruszeniami praw podstawowych na granicach zewnętrznych i wezwano zarówno rządy krajowe, jak i Komisję Europejską do zapewnienia poszanowania praw podstawowych i przestrzegania zasady *non-refoulement*.

Niektóre kraje utrzymywały stan wyjątkowy, stosując zasady, które umożliwiały odstępstwa od zwykłej procedury. Zaczęły one również inwestować w wykorzystanie technologii do utrzymania bezpieczeństwa granic. Zwiększone obciążenie pracą wynikające z większej liczby wniosków skłoniło wiele krajów do wprowadzenia zmian w procesach rejestracji i składania wniosków oraz w zasobach ludzkich z zamiarem rozwiązania problemu zaległości.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-31-access-procedures>

3.2. Procedura dublińska

W 2023 r. Komisja Europejska i państwa UE+ skoncentrowały się na zwiększeniu skuteczności wdrażania rozporządzenia Dublin III. Państwa członkowskie zaczęły stosować praktyczne rozwiązania określone w planie działania na rzecz usprawnienia wdrażania przekazania osób na podstawie rozporządzenia dublińskiego (dubliński plan działania), który został zatwierdzony przez państwa UE+ na posiedzeniu Strategicznego Komitetu ds. Imigracji, Granic i Azylu (SCIFA) w dniu 29 listopada 2022 r.

Obejmowały one np. rekrutację i szkolenie personelu, zmianę cyklu pracy i standardowych procedur operacyjnych oraz rozpoczęcie lub kontynuowanie inicjatyw związanych z cyfryzacją. EUAA opublikowała zaktualizowane zalecenia dotyczące [wdrażania przekazania na podstawie rozporządzenia dublińskiego](#) oraz [łączenia rodzin w ramach procedury dublińskiej](#), a także opublikowano arkusze informacyjne zawierające aktualne informacje na temat przekazania na podstawie rozporządzenia dublińskiego.

Poszczególne środki przyniosły obiecujące rezultaty, poprawiając komunikację między jednostkami dublińskimi, przewyższając przeszkody we wdrażaniu przekazania na podstawie rozporządzenia dublińskiego, zwiększając zasoby w celu usprawnienia tych procedur oraz zwiększając zgodność z prawem UE i orzeczeniami sądowymi. Komisja Europejska przedstawiła szereg dobrych praktyk z krajów UE+ w [dokumencie roboczym](#) opublikowanym pod koniec 2023 r.

Ze względu na rosnącą liczbę wnioskodawców w 2023 r. wiele jednostek dublińskich nadal doświadczało presji. W ramach swoich planów operacyjnych EUAA udzielała wsparcia jednostkom dublińskim w kilku państwach członkowskich. Inwazja na Ukrainę w mniejszym stopniu wpływała na jednostki dublińskie niż w 2022 r. Nadal jednak miała ona znaczenie dla wykonywania zadań i obciążenia pracą w wielu jednostkach.

Podobnie jak w poprzednich latach, TSUE wydał kilka orzeczeń w trybie prejudycjalnym dotyczących interpretacji rozporządzenia Dublin III. Wiele państw UE+ zauważyło, że wykonanie niektórych z tych wyroków – na przykład [spraw połączonych C-323/21, C-324/21 i C-325/21](#) – wywołało dodatkowe pytania praktyczne, a dyskusje w ramach Komitetu Kontaktowego Komisji Europejskiej lub sieci EUAA stanowiły użyteczne platformy do znalezienia rozwiązań tych problemów.

Według wstępnych danych, które EUAA regularnie wymienia z 29 państwami UE+, w 2023 r. w odpowiedzi na wysłane w ramach procedury dublińskiej wnioski wydano 176 000 decyzji. Stanowiło to 8% wzrost w porównaniu z 2022 r., w związku z czym łączna liczba tych

wniosków była najwyższa w skali roku od co najmniej 2016 r. W okresie od lipca do listopada 2023 r. liczba decyzji podjętych każdego miesiąca w ramach systemu dublińskiego stale przewyższała 14 000, co wynikało ze wzrostu liczby wniosków o udzielenie azylu w państwach UE+ w tym samym okresie.

Ogólnie rzecz biorąc, roczny stosunek otrzymanych decyzji w sprawie wniosków złożonych na podstawie rozporządzenia dublińskiego do złożonych wniosków o azyl wyniósł 15% – podobny wynik odnotowano w 2022 r. Chociaż niektóre decyzje dotyczące wniosków złożonych na podstawie rozporządzenia dublińskiego dotyczyły łączenia rodzin, stabilny stosunek decyzji do wniosków sugeruje, że w 2023 r. wzrosła liczba osób ubiegających się o azyl, które przenieśli się z pierwszego państwa przybycia do innego w celu złożenia nowego wniosku (tzw. wtórne przepływy), co miało wpływ na ogólną liczbę spraw azylowych.

Na szczeblu krajowym wnioskodawcy w Niemczech i Francji nadal otrzymywali najwięcej decyzji w odpowiedzi na wnioski, co ogólnie odpowiadało ponad trzem piątym łącznej ilości dla państw UE+. Podobnie jak w poprzednich latach, najwięcej decyzji w sprawie wniosków złożonych na podstawie rozporządzenia dublińskiego wydały Włochy. Jednak po raz pierwszy w historii na drugim miejscu znalazła się Chorwacja, ponieważ liczba wydanych w tym kraju decyzji wzrosła niemal trzykrotnie w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2022 r. wskaźnik przyznawania azylu w odpowiedzi na wnioski złożone na podstawie rozporządzenia dublińskiego wynosił 72%, co stanowi odsetek pozytywnych decyzji (w sposób wyraźny lub domniemany) na wnioski spośród wszystkich wydanych decyzji. Było to o 12 punktów procentowych więcej niż w 2022 r. i osiągnięto najwyższy poziom od 2017 r.

Liczba wdrożonych przekazania na podstawie rozporządzenia dublińskiego (15 000) utrzymała się na niezmiennym poziomie w porównaniu z 2022 r., ale nadal znacznie poniżej poziomu sprzed pandemii COVID-19 (o ponad dwie piąte mniej niż w 2019 r.). Wdrażanie przekazania w ramach systemu dublińskiego było częściowo utrudnione z powodu o wiele większego obciążenia organów azylowych i organów przyjmujących spowodowanego gwałtownym wzrostem liczby przybywających osób o nieuregulowanym statusie w ciągu całego roku.

W 2023 r. na art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III powoływano się około 7 500 razy, przy czym liczba ta wzrosła o trzy piąte w porównaniu z 2022 r. i była najwyższa od 5 lat. Art. 17 ust. 1 stanowi klauzulę dyskrecjonalną, która umożliwia państwu członkowskiemu rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, nawet jeśli za takie rozpatrzenie nie jest odpowiedzialne na podstawie kryteriów ustanowionych w rozporządzeniu.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-32-dublin-procedure>

3.3. Specjalne procedury oceny potrzeb udzielenia ochrony

Podczas rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w pierwszej instancji państwa członkowskie mogą pod pewnymi warunkami stosować specjalne procedury – takie jak procedury przyspieszone, procedury

graniczne lub procedury priorytetowe – przestrzegając podstawowych zasad i gwarancji określonych w prawie Unii.

Zmiany legislacyjne związane z procedurami granicznymi w 2023 r. Obejmowały zarówno propozycje wprowadzenia takiej procedury, jak i zmiany warunków jej stosowania oraz sądu właściwego do rozpatrywania odwołań. Kilka państw UE+ zmieniło swoje wykazy [bezpiecznych krajów pochodzenia](#) i oznaczenie krajów trzecich jako bezpiecznych, podczas gdy inne rozpoczęły prace nad przyjęciem takich wykazów. W 2023 r. TSUE nie podjął decyzji w sprawie zwrócenia się przez grecką Radę Stanu o uznanie Turcji za bezpieczny kraj trzeci, natomiast Europejski Trybunał Praw Człowieka zapewnił środki tymczasowe wnioskodawcom, w przypadku których Turcję uznano za bezpieczny kraj trzeci.

Wnioski złożone po wtórnym przemieszczaniu się nadal stanowiły podstawę wydania decyzji o niedopuszczalności, a od TSUE oczekuje się wydania w 2024 r. orzeczenia w sprawie rozpatrywania wniosków złożonych przez osoby, które otrzymały ochronę międzynarodową w innym państwie członkowskim, ale nie mogą zostać odesłane z powrotem z powodu ryzyka niehumanitarnego lub poniżającego traktowania.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-33-special-procedures-assess-protection-needs>

3.4. Rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w pierwszej instancji

Państwa UE+ podjęły szereg działań w odpowiedzi na zwiększoną liczbę wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej. Niektóre zaproponowały zmiany legislacyjne dla dalszego przyspieszenia procedury azylowej. Wprowadzono też nowe metody pracy, politykę ustalania priorytetów i zatrudniono dodatkowych pracowników – wszystko w celu zmaksymalizowania liczby podjętych decyzji. Państwa członkowskie testowały również zmiany w procedurze prowadzące do skrócenia czasu trwania przesłuchania. Niektóre państwa UE+ wprowadziły nowe systemy informacyjne lub rozpoczęły projekty cyfryzacji swoich systemów. Organy rozstrzygające wykorzystały doświadczenia zdobyte podczas wcześniejszych inicjatyw w zakresie oceny jakości, zapewniły pracownikom więcej szkoleń i rozpoczęły nowe procesy kontroli jakości w odniesieniu do procedur i decyzji w pierwszej instancji.

Organizacje pozarządowe nadal wyrażały obawy związane z opóźnieniami w planowaniu przesłuchań, brakiem szkoleń urzędników przeprowadzających przesłuchania oraz długością procedur azylowych. UNHCR wyraził również swoje stanowisko w sprawie eksternalizacji procedur azylowych, ponieważ w 2023 r. niektóre państwa członkowskie rozważały przeniesienie osób ubiegających się o azyl do państw trzecich w celu rozpatrzenia ich wniosków o azyl. Jako temat budzący obawy wskazano również wykorzystanie sztucznej inteligencji w migracji.

Decyzje i zamknięcia spraw w pierwszej instancji

W 2023 r. państwa UE+ wydały około 677 000 decyzji w pierwszej instancji, najwięcej od 2017 r. Drugi rok z rzędu w Niemczech nadal wydawano najwięcej decyzji wśród krajów UE+ (około 219 000, co stanowi jedną trzecią wszystkich decyzji wydanych w krajach UE+). Tuż za Niemcami uplasowały się Francja (133 000) i Hiszpania (90 000). Te trzy kraje wspólnie wydały dwie trzecie wszystkich decyzji w pierwszej instancji. Tendencje były jednak różne: o ile w Niemczech odnotowano największy bezwzględny wzrost liczby podejmowanych decyzji wśród krajów UE+ w porównaniu do 2022 r. (+21 000), to w Hiszpanii było odwrotnie (-13 000). W tym samym czasie proces decyzyjny we Francji utrzymał się na niezmiennym poziomie.

Trzeci rok z rzędu najwięcej decyzji wydano w odniesieniu do wniosków złożonych przez obywateli Syrii (132 000 decyzji) i Afganistanu (89 000), co łącznie stanowiło jedną trzecią wszystkich decyzji w UE+. Znaczący bezwzględny wzrost liczby wydanych decyzji odnotowano również w przypadku obywateli: Turcji (38 000 decyzji w pierwszej instancji), Wenezueli (45 000), Maroka (16 000), Gruzji (23 000), Rosji (10 000), Demokratycznej Republiki Konga (11 000), Erytrei (12 000) i Ukrainy (10 000).

Decyzje w sprawie wniosków o udzielenie azylu to tylko jeden ze sposobów zamknięcia sprawy azylowej. Umorzenia i inne rodzaje zamknięcia spraw również przyczyniają się do ogólnego odpływu liczby spraw w pierwszej instancji. W związku z tym w 2023 r. ogólna liczba spraw wychodzących z systemu azylowego w pierwszej instancji (obejmujących decyzje pierwszej instancji, umorzenia po wycofaniu i innych rodzajów zamknięcia) również osiągnęła najwyższy poziom od 6 lat (około 863 000 spraw).

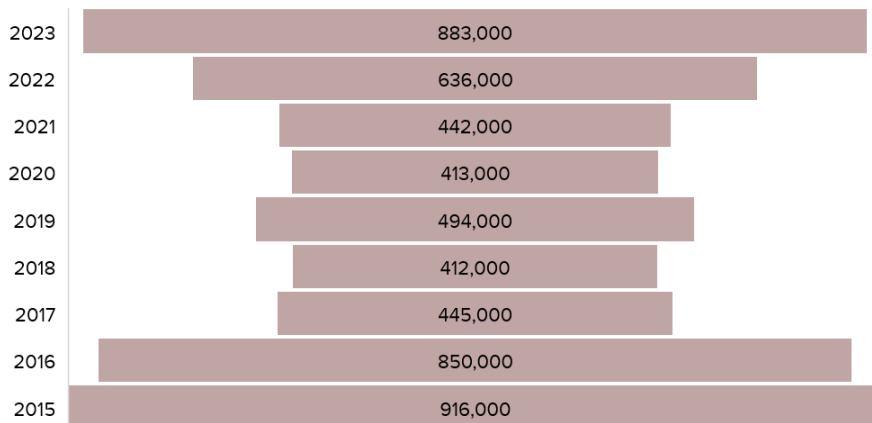
Aby dokładnie przedstawić poziom presji na krajowe systemy azylowe, należy zestawić liczbę złożonych wniosków (napływ) ze wszystkimi zamknięciami spraw (odpływ). Wynika z tego, że różnica między napływem wniosków o ochronę międzynarodową a odpływem spraw opuszczających system azylowy w pierwszej instancji nadal się powiększała i była największa od 5 lat. Innymi słowy w 2023 r. system azylowy w pierwszej instancji wchłonął około 280 000 spraw więcej niż zdołał przetworzyć. Oznacza to wzrost nagromadzenia liczby spraw o 66% od 2022 r., co przyczyniło się do kontynuacji tendencji widocznej od połowy 2021 r., kiedy to napływ spraw stale przekraczał odpływ.

Sprawy w toku w pierwszej instancji

Stale powiększająca się różnica między złożonymi wnioskami a zamknięciami spraw doprowadziła do najwyższej liczby spraw w toku w ciągu ostatnich 8 lat, ustępując jedynie poziomom odnotowanym w 2015 r. (*patrz rysunek 2*).

Na koniec 2023 r. około 883 000 spraw oczekiwało na wydanie decyzji w pierwszej instancji (wzrost o dwie piąte od końca 2022 r.). Sprawy dotyczyły szeregu obywatelstw, ale największa ich liczba dotyczyła obywateli Syrii i Turcji. Połowa wszystkich spraw w UE+ była w toku przez ponad 6 miesięcy.

Rysunek 2: Liczba spraw toczących się w pierwszej instancji w państwach UE+ na koniec roku, 2015-2023

Uwaga: Dane dotyczące Portugalii za okres od października do grudnia 2023 r. nie były dostępne.

Źródło: Dane EUAA EPS na dzień 1 lutego 2024 r.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-34-processing-asylum-applications-first-instance>

3.5. Rozpatrywanie wniosków o udzielenie azylu w drugiej lub wyższej instancji

W 2023 r. zmiany w drugiej instancji koncentrowały się na prawie dostępu do postępowania odwoławczego i właściwych organach, które powinny rozpatrzyć odwołanie w zależności od okoliczności. Zakres odwołań w sprawach dotyczących ochrony międzynarodowej (w tym wymóg badania *ex nunc* - na przyszłość - zarówno okoliczności faktycznych, jak i kwestii prawnych) oraz skutek zawieszający odwołania były przedmiotem zmian legislacyjnych i kontroli sądowej. Niektóre państwa wzmocniły swoje przepisy dotyczące prawa do przesłuchania przed organem odwoławczym, a w kilku wyrokach podkreślono znaczenie tego proceduralnego środka ochronnego w postępowaniu odwoławczym. Ponadto sądy podkreśliły potrzebę zapewnienia możliwości skorzystania z usług tłumacza, osoby prowadzącej przesłuchanie lub sędziego w postępowaniu odwoławczym tej samej płci co wnioskodawca.

Podobnie jak co roku organy odwoławcze zawiesiły rozpatrywanie spraw będących przedmiotem odwołania w odniesieniu do konkretnych profili wnioskodawców (np. wnioskodawców ze Strefy Gazy i Sudanu) ze względu na aktualne sytuacje. Państwa zaktualizowały również wytyczne w oparciu o zmiany zachodzące w krajach pochodzenia.

Długość odwołań w sprawach azylowych była kwestią budzącą obawy organów krajowych, a organizacje społeczeństwa obywatelskiego wezwały kilka państw UE+ do podejmowania decyzji w rozsądnym terminie. Cyfryzacja odwołań w sprawach dotyczących ochrony międzynarodowej była kontynuowana w 2023 r. poprzez zdalne przesłuchania.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-35-processing-asylum-applications-second-or-higher-instances>

3.6. Przyjmowanie osób ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej

Wyzwania z poprzednich lat związane z przyjmowaniem osób ubiegających się o ochronę międzynarodową były nadal obecne w 2023 r. Organy przyjmujące w większości krajów UE+ nadal dokładały wszelkich starań aby zapewnić odpowiednie zakwaterowanie każdemu wnioskodawcy, zaś organizacje międzynarodowe, krajowe instytucje praw człowieka, rzecznicy praw obywatelskich i organizacje społeczeństwa obywatelskiego często zgłaszały przypadki bezdomności, ubóstwa lub niespełniających standardów warunków życia oraz braku usług wsparcia. Sytuacja nadal negatywnie wpływa na wnioskodawców o szczególnych potrzebach i wymagających szczególnego traktowania, takich jak dzieci, kobiety, osoby LGBTIQ lub wnioskodawcy z niepełnosprawnością fizyczną i umysłową (*zob. sekcja 4*). Sądy wzywane były często do zapewnienia dostępu do świadczeń materialnych w ramach przyjmowania i godnych warunków dla wszystkich wnioskodawców.

Oprócz zaspokajania pilnych potrzeb, władze krajowe w kilku krajach nadal szukały rozwiązań strukturalnych zapewniających elastyczne i zrównoważone systemy przyjmowania uchodźców. Wiązało się to na przykład ze zmianami w strukturze instytucjonalnej, strukturze finansowania i umowach o współpracy z innymi zainteresowanymi stronami. Zrównoważenie środowiskowe obiektów nabrało większego znaczenia, ponieważ systemy przyjmowania musiały radzić sobie ze zwiększonym popytem i wyższymi kosztami energii, jak szczegółowo opisano w specjalnej [aktualizacji sytuacji](#) EUAA.

Presja na system przyjmowania była katalizatorem zmiany i bardziej rygorystycznego stosowania przepisów dotyczących uprawnień do korzystania z warunków przyjmowania (repcji). Zmiany w ustawodawstwie ogólnie wyjaśniły kwestię zakończenia przyjmowania. Podobnie jak w poprzednich latach, odpływ z ośrodków recepcyjnych często ulegał stagnacji lub nawet spowolnieniu, ponieważ oficjalni beneficjenci ochrony międzynarodowej zmagali się z problemami znalezienia własnego zakwaterowania na rynku prywatnym. Propozycje polityczne służyły ułatwieniu tej transformacji i umożliwieniu szybszego dostępu do rynku pracy.

Chociaż wyzwania prawdopodobnie będą obecne w dalszym ciągu, organy krajowe muszą nadal poszukiwać elastycznych i zrównoważonych rozwiązań w zakresie przyjmowania, aby skutecznie dostosować się do zmieniającej się liczby i profili wnioskodawców i osób przebywających w ośrodkach recepcyjnych.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-36-reception-applicants-international-protection>

3.7. Kwestie dotyczące zatrzymania wnioskodawców i byłych wnioskodawców

W 2023 r. międzynarodowe, europejskie i krajowe instytucje monitorujące i sądowne nadal uważnie przyglądały się praktykom i warunkom panującym w ośrodkach detencyjnych. Nasiliły się publiczne dyskusje na temat zatrzymywania na granicy osób przybywających nielegalnie oraz ich możliwości dostępu do procedury azylowej lub uzyskania doradztwa i porady prawnej.

Warunki panujące w ośrodkach detencyjnych na granicy były często opisywane przez organizacje międzynarodowe i organizacje społeczeństwa obywatelskiego jako alarmujące. ETPC wydał decyzje w sprawach z poprzednich lat, potępiając te warunki i praktyki na granicy. ETPC i sądy krajowe orzekały również przeciwko zatrzymywaniu wnioskodawców o szczególnych potrzebach, zwłaszcza dzieci.

Państwa UE+ zazwyczaj rozszerzały podstawy zatrzymania cudzoziemców, w tym osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, i zwiększały dopuszczalną długość zatrzymania w sprawach imigracyjnych. Zmiany legislacyjne w niektórych państwach obejmowały możliwość zatrzymania wnioskodawcy, w stosunku do którego zachodzi ryzyko ucieczki podczas oczekiwania na przekazanie do innego państwa UE+ na mocy rozporządzenia Dublin III.

Kluczowe tematy w dyskusjach politycznych obejmowały zatrzymanie cudzoziemców w oczekiwaniu na powrót, stosowanie zasady *non-refoulement* w takich przypadkach oraz faktyczną możliwość wykonania decyzji powrotowych. Obszary te znalazły również bogate odzwierciedlenie w orzecznictwie w 2023 r.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-37-aspects-detention-involving-asylum-applicants-and-former-applicants>

3.8. Dostęp do informacji

Organy krajowe i inne zainteresowane strony nadal dążyły do zapewnienia łatwiejszej dostępności informacji w różnych formatach i językach. W niektórych krajach opracowano informacje dostosowane do potrzeb określonych grup odbiorców, takich jak małoletni wnioskodawcy i wysiedleńcy z Ukrainy.

Niektóre kraje rozpoczęły kampanie informacyjne służące zniechęceniu obywateli krajów o niskim wskaźniku przyznawania azylu do podejmowania ryzykownych podróży do UE, gdyż tak ich wnioski zostanie odrzucone. Inne skupiały się na szerzeniu wiedzy wśród osób, których wnioski odrzucono, na temat możliwości dobrowolnego powrotu do kraju pochodzenia.

Po kilku latach prac EUAA uruchomiła nowy kompleksowy portal [Let's Speak Asylum](#) (Porozmawiajmy o azylu), gdzie zainteresowane strony pracujące nad przekazywaniem informacji w systemie azylowym mają dostęp do zalecanej metodyki i praktycznych narzędzi.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-38-access-information>

3.9. Pomoc prawna i zastępstwo prawne

W 2023 r. niektóre państwa UE+ dalej podejmowały wysiłki na rzecz poprawy dostępu do pomocy prawnej i jej jakości na wszystkich etapach procedury azylowej. Do zmian należały zmiany instytucjonalne, specjalistyczne szkolenia dla usługodawców oraz zmiany kryteriów kwalifikowalności do świadczenia pomocy prawnej w dziedzinie ochrony międzynarodowej.

Niemniej jednak zgłoszono wyzwania związane z dostępem do pomocy prawnej, zwłaszcza na granicach lub w areszcie. Na różnych forach zgłaszano na przykład kwestię braku kontaktu z prawnikiem i skutecznego dostępu do pomocy prawnej dla osób ubiegających się o azyl przebywających w areszcie. Niektóre państwa zmieniły przepisy krajowe, aby wzmocnić prawo zatrzymanych osób ubiegających się o azyl do kontaktu z członkami rodziny, prawnikami i odpowiednimi organizacjami.

W związku z ciągłym napływem przesiedleńców z Ukrainy, niektóre kraje UE+ nadal udzielały informacji prawnych i pomocy w zakresie procedury tymczasowej ochrony.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-39-legal-assistance-and-representation>

3.10. Usługi tłumaczeń ustnych

W 2023 r. organy krajowe, sądy i trybunały, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i usługodawcy dokładały starań, aby poprawić jakość i zwiększyć dostęp do tłumaczenia ustnego w procedurach azylowych i systemie przyjmowania. We wszystkich państwach UE+ wzrost liczby wniosków doprowadził do zwiększenia potrzeb w zakresie tłumaczeń ustnych. W niektórych krajach, w których profile wnioskodawców były podobne do tych z poprzednich lat, nie pojawiły się żadne istotne nowe potrzeby. W państwach, które przyjęły wnioskodawców o różnych profilach, odnotowano jednak dodatkowe wyzwania związane z zapewnieniem skutecznych usług tłumaczenia ustnego. Ogólnie rzecz biorąc, niedobory w zakresie niektórych języków, niedostępność tłumaczenia ustnego w przypadku niektórych usług i niejednorodne standardy nadal miały wpływ na prawa procesowe wnioskodawców i dostęp do usług, takich jak opieka zdrowotna.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-310-interpretation-services>

3.11. Informacje o kraju pochodzenia

Kluczowe zmiany w opracowywaniu informacji o krajach pochodzenia w 2023 r. koncentrowały się na poprawie metodologii, również poprzez standaryzację sprawozdawczości; zacieśnianiu współpracy dwustronnej, międzynarodowej i europejskiej, a także z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego; zwiększaniu dostępności informacji o krajach pochodzenia poprzez publiczne udostępnianie raportów i zasobów; oraz poszerzaniu zakresu informacji poprzez bardziej szczegółowe uwzględnianie określonych obszarów.

Podobnie jak w poprzednich latach, jednostki opracowujące informacje o krajach pochodzenia nadal koncentrowały się na niektórych z najczęstszych krajów pochodzenia osób ubiegających się o azyl w Europie, a mianowicie Afganistanie, Syrii i Iraku. Państwa UE+ monitorowały również rozwój sytuacji w Ameryce Łacińskiej, ponieważ zainteresowanie tym regionem uległo zwiększeniu. Po inwazji Rosji na Ukrainę znacznie wzrosło zapotrzebowanie na informacje o kraju pochodzenia w odniesieniu do sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w Rosji i w Ukrainie. Tendencja ta utrzymywała się w 2023 r., a krajowe jednostki ds. informacji o krajach pochodzenia generowały wyniki dotyczące tych dwóch państw, w miarę możliwości również po misjach informacyjnych.

Zgłoszone wyzwania związane z opracowywaniem informacji o kraju pochodzenia obejmowały niedobory personelu, brak dostępu do informacji na temat najnowszych wydarzeń z powodu konfliktu, obawy związane z bezpieczeństwem i ograniczony dostęp do państw z rządami autorytarnymi, a także wzrost liczby pilnych wniosków, które stanowią obciążenie dla dostępnych zasobów.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-311-country-origin-information>

3.12. Bezpieczeństwo w kontekście azylu

W kontekście azylu bezpieczeństwo może mieć wpływ na proces rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz na gwarancje proceduralne dla wnioskodawcy. W 2023 r. bezpieczeństwo pozostała ważnym tematem w UE. Miało to miejsce przede wszystkim dlatego, że względy związane z bezpieczeństwem były istotne dla dwóch głównych obszarów konfliktu w 2023 r., mianowicie Palestyny i Ukrainy.

W 2023 r. bezpiecznicy złożyli w państwach UE+ około 2 300 wniosków o udzielenie azylu, podobnie jak 2022 r. W ciągu całego roku dla bezpieczników w krajach UE+ wydano nieco ponad 1 200 decyzji w pierwszej instancji. Wskaźnik przyznawania azylu bezpiecznikom wyniósł w 2023 r. 53% i jest stosunkowo podobny do ostatnich kilku lat, ale znacznie niższy niż podczas kryzysu uchodźczego w latach 2015-2016 (kiedy prawie 9 na 10 decyzji było pozytywnych). Pod koniec 2023 r. w pierwszej instancji toczyło się 1 900 spraw bezpiecznikowych wnioskodawców.

Szereg zmian legislacyjnych miało na celu skuteczniejsze uznawanie i zapewnienie ochrony praw bezpieczeństwa, także bezpieczeństwa ubiegających się o azyl i osób korzystających z ochrony międzynarodowej, również ich dzieci. Pomimo pozytywnych zmian, organizacje społeczeństwa obywatelskiego podkreśliły, że należy prowadzić więcej działań, aby zidentyfikować i w pełni chronić prawa bezpieczeństwa.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-312-statelessness-context-asylum>

3.13. Zakres ochrony międzynarodowej

Zakres ochrony odnosi się do praw, które przysługują beneficjentom danej formy ochrony w kraju azylu, a także związanych z nimi obowiązków. Ochronę przyznaje się, gdy wnioskodawcy otrzymają pozytywną decyzję o nadaniu statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej (zwanymi również statusami zharmonizowanymi na szczeblu UE). Wskaźnik przyznawania azylu odnosi się do liczby pozytywnych wyników wyrażonych jako odsetek całkowitej liczby decyzji w sprawie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej. Podczas gdy w ramach krajowych form ochrony przyznaje się status ochrony obywatelom państw trzecich, statusu tego – który nie jest zharmonizowany we wszystkich państwach UE+ – nie uwzględnia się przy obliczaniu wskaźnika przyznawania azylu.

W 2023 r. wskaźnik przyznawania azylu w pierwszej instancji w odniesieniu do form ochrony regulowanych przez UE wzrósł do 43% (wzrost trzeci rok z rzędu). Był to najwyższy wskaźnik od 2016 r. (kiedy to w 57% decyzji przyznawany był status uchodźcy lub ochrona uzupełniająca). Wzrost ten był spowodowany głównie wzrostem wskaźników przyznawania azylu obywatelom Afganistanu, Iraku, Palestyny i Ukrainy, a także większą liczbą decyzji wydanych dla obywateli Syrii. Ogółem w 54% wszystkich pozytywnych decyzji przyznano status uchodźcy, a w 46% przyznano ochronę uzupełniającą.

Poza statusami regulowanymi przez UE, warto zauważyć, że ponad jedna czwarta odmownych decyzji dotyczących statusów regulowanych przez UE przyznawała krajową formę ochrony, która oferowała zezwolenia na pobyt ze względów humanitarnych.

Najwyższe wskaźniki uznania w 2023 r. dotyczyły obywateli Syrii (94%), Ukrainy (92%), Palestyny (87%), Jemenu (84%), Erytrei (83%) i Białorusi (81%).

Zakres i jakość praw i usług, które otrzymują beneficjenci ochrony, kształtuje perspektywę ich skutecznej integracji ze społeczeństwem przyjmującym. W 2023 r. zmiany legislacyjne i polityczne koncentrowały się na łączeniu rodzin i krajowych formach ochrony. W niektórych krajach UE+ natomiast kontynuowano opracowywanie polityk i strategii integracyjnych dostosowanych do wspólnych profili beneficjentów ochrony w poszczególnych krajach, przy wsparciu organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Szereg inicjatyw koncentrowało się na ułatwieniu procedur administracyjnych, z których korzystają beneficjenci ochrony w uzyskiwaniu dostępu do powiązanych praw.

Z okazji 20-lecia wejścia w życie dyrektywy o łączeniu rodzin pojawiły się publikacje i zalecenia mające na celu poprawę jej wdrażania. TSUE i sądy krajowe w dalszym ciągu

wydawały wytyczne na temat praktycznego stosowania tej dyrektywy, wyjaśniając powiązane przepisy dotyczące zakresu i kryteriów.

Kilka inicjatyw skupiało się na ustanowieniu lub dostosowaniu przepisów i kryteriów do krajowych form ochrony. Aby uniknąć prawnego zawieszenia, niektóre kraje UE+ wydawały zezwolenia na pobyt ze względów humanitarnych lub medycznych starając się zabezpieczyć najlepszy interes dziecka lub zastosować zasadę *non-refoulement*.

Oczywiście wiele inicjatyw integracyjnych w 2023 r. np. wsparcie w dostępie do edukacji i szkoleń językowych było skierowanych do beneficjentów ochrony tymczasowej. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego odegrały kluczową rolę w świadczeniu odpowiednich usług i uzupełnianiu działań organów na szczeblu społeczności.

Zgłoszone problemy obejmowały m.in. ograniczoną liczbę lub brak alternatywnych mieszkań socjalnych oraz niedobór tanich mieszkań na rynkach lokalnych, co utrudniało beneficjentom ochrony międzynarodowej znalezienie zakwaterowania.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-313-content-protection>

3.14. Przesiedlenia i przyjmowanie ze względów humanitarnych

W 2023 r. państwa UE+ dążyły do wypełnienia swoich zobowiązań w zakresie przesiedleń, zmagając się jednocześnie ze szczególnymi problemami na szczeblu krajowym. W związku z brakiem miejsc zakwaterowania dla przesiedlonych uchodźców należało zmienić priorytety. Jednocześnie sytuacje kryzysowe, takie jak trzęsienie ziemi w Turcji, dotknęły kraje trzecie, w których zagrożeni uchodźcy czekali na przeniesienie.

W 2023 r. do UE+ w związku z przesiedleniami lub przyjęciami humanitarnymi z państw trzecich przybyło łącznie około 15 000 osób. Była to najniższa liczba od 2016 r., z wyjątkiem 2020 r., kiedy transfery były poważnie utrudnione z powodu pandemii COVID-19.

Rola organizacji społeczeństwa obywatelskiego była nadal istotna w wykonywaniu przesiedleń i stosowaniu uzupełniających ścieżek, w tym programów przyjmowania ze względów humanitarnych. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego uczestniczyły w przekazywaniu uchodźców, przyczyniły się do powodzenia ewakuacji uchodźców zagrożonych i wspierały bezpieczny transfer niektórych uchodźców, w zależności od umów podpisanych z krajami UE+. Ich rola w zapewnianiu usług recepcyjnych, zwłaszcza zakwaterowania, była kluczowa w zmniejszeniu presji na systemy recepcyjne w niektórych krajach.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-314-resettlement-and-humanitarian-admissions>

4. Dzieci i osoby o szczególnych potrzebach w procedurze azylowej

W 2023 r. kilka krajów UE+ zgłosiło nadal wysoką liczbę wnioskodawców o specjalnych potrzebach: od wnioskodawców z niepełnosprawnością fizyczną lub umysłową po ofiary przemocy ze względu na płeć i dzieci przybywające do UE samotnie. W ogólnym kontekście częstych opóźnień w procedurze azylowej i przeciążonych systemów przyjmowania, rządy nadal szukały rozwiązań zapewniających godne warunki i bezpieczeństwo osobom znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji. W niektórych sytuacjach zmiany legislacyjne i polityczne pozwalały na odstępstwa od wyższych standardów, natomiast organizacje międzynarodowe i organizacje społeczeństwa obywatelskiego podkreślały związane z tym ryzyko w dłuższej perspektywie.

Władze w krajach, do których przybywała jednocześnie duża liczba osób, napotykały trudności w odpowiedniej identyfikacji i ocenie specjalnych potrzeb. Wyroki ETPC wydane w 2023 r. – odnoszące się do sytuacji w latach 2018-2020 – posłużyły jako przypomnienie, że nieodpowiednia identyfikacja i wsparcie dla wnioskodawców o szczególnych potrzebach mogą mieć katastrofalny wpływ na ich życie. Ponadto [badanie EUAA](#) ujawniło znaczne braki danych, ponieważ kraje UE+ zazwyczaj nie gromadzą ani nie rejestrują danych na temat podatności na zagrożenia, w dużej mierze ze względu na obawy związane z ochroną danych. Trudno jest więc zidentyfikować najczęstsze rodzaje niepełnosprawności lub podatności na zagrożenia stwierdzone wśród osób ubiegających się o ochronę międzynarodową.

W październiku 2023 r. konwencja stambulska weszła w życie w odniesieniu do UE, w tym postanowienia dotyczące azylu i zasady *non-refoulement*. Na szczeblu krajowym wysiłki koncentrowały się na zapobieganiu przemocy wobec kobiet i dziewcząt oraz wspieraniu kobiet będących ofiarami przemocy. Kompleksowe zebranie danych nadal ujawniło wiele luk w systemach azylowych i recepcyjnych, stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa kobiet i dziewcząt. Luki te i ich szkodliwy wpływ zostały również wychwycone i ocenione przez sądy.

Władze krajowe podjęły wysiłki na rzecz poprawy zdolności reagowania systemów azylowych i systemów przyjmowania na potrzeby osób ubiegających się o ochronę międzynarodową o zróżnicowanej orientacji seksualnej, tożsamości płciowej, ekspresji płciowej i cechach płciowych. Dokładne i aktualne informacje o kraju pochodzenia skupiały się na sytuacji osób LGBTIQ po to, aby możliwa była właściwa ocena ich sytuacji. Dlatego też, aby pomóc praktykom w 2023 r. EUAA zaktualizowała swój przewodnik badawczy [COI dotyczący LGBTIQ](#). W drugiej instancji sądy często interweniowały uchylając odmowne decyzje wydane w pierwszej instancji, w celu zapewnienia ochrony osobom o takim profilu.

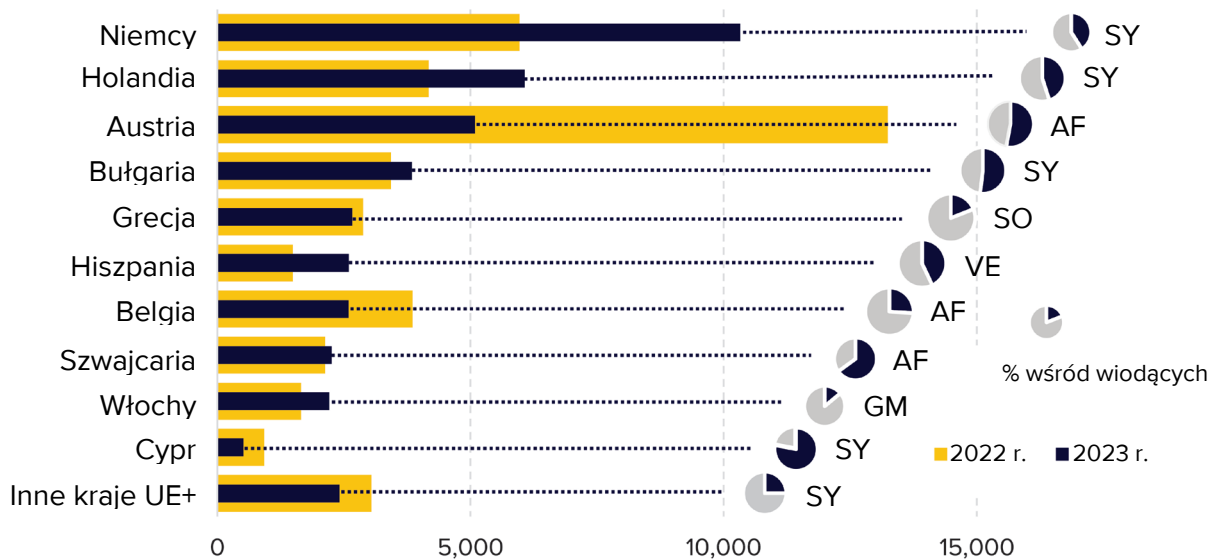
Ponieważ większość osób ubiegających się o tymczasową ochronę w Europie stanowiły kobiety i dzieci, kwestie związane z handlem ludźmi nadal były istotne dla krajów UE+. Spowodowało to podjęcie dalszych środków zapobiegawczych i ochronnych w 2023 r. W następstwie wniosku Komisji Europejskiej z grudnia 2022 r. w sprawie przeglądu dyrektywy w sprawie zwalczania handlu ludźmi Parlament Europejski przyjął mandat do negocjacji z państwami członkowskimi wraz z Radą Europejską, które rozpoczęły się w listopadzie 2023 r. Następnie w styczniu 2024 r. Parlament Europejski i Rada osiągnęły nieformalne porozumienie w sprawie rozszerzenia zakresu obecnej dyrektywy. Na szczeblu krajowym

państwa UE+ wprowadziły zmiany w celu lepszej identyfikacji, kierowania i ochrony ofiar handlu ludźmi. Niektóre kraje skupiły się również na monitorowaniu sytuacji poprzez zlecenie analizy obecnych tendencji.

W 2023 r. we wszystkich państwach UE+ 41 000 wniosków o udzielenie azylu złożyli małoletni bez opieki, którzy zgłosili się samodzielnie. Poziom ten był podobny do odnotowanego w 2022 r. (-5%) i drugi najwyższy w historii od 2015 r. Odsetek wniosków złożonych przez małoletnich bez opieki pozostał niezmienny, co stanowi około 4% wszystkich wniosków złożonych w państwach UE+. Znaczna część małoletnich wnioskodawców pochodziła z Syrii i Afganistanu, co łącznie stanowiło trzy z pięciu wniosków składanych przez małoletnich bez opieki w krajach UE+.

Rysunek 3: 10 wiodących krajów UE+, które otrzymały wnioski od małoletnich bez opieki w 2023 r. w porównaniu z 2022 r. oraz udział wniosków złożonych przez małoletnich bez opieki w 2023 r. pod względem głównego obywatelstwa wnioskodawcy

Uwaga: Dane dotyczące Portugalii za okres od października do grudnia 2023 r. nie były dostępne.

Źródło: Dane EUAA EPS na dzień 1 lutego 2024 r.

Liczba wycofanych w sposób dorozumiany wniosków złożonych przez małoletnich bez opieki spadła o ponad jedną trzecią w porównaniu z największą liczbą w 2022 r., zwłaszcza w przypadku małoletnich bez opieki obywateli Afganistanu. Może to wskazywać na ograniczenie wtórnych przepływów małoletnich bez opieki w obrębie państw UE+.

Utrzymująca się wysoka liczba wniosków składanych przez dzieci bez opieki w kilku państwach UE+ spowodowała konieczność wprowadzenia kilku zmian w kwestii ich przyjmowania. Nadal istniało wiele problemów, a warunki przyjmowania dzieci często nie były optymalne. Zmiany legislacyjne i polityczne miały na celu przyspieszenie procesów i zapewnienie odpowiedniego wsparcia, a organizacje pozarządowe zwróciły uwagę na ryzyko, jakie odstępstwa mogą oznaczać w praktyce.

Ponadto w niektórych państwach UE+ odnotowano brak opiekunów dla małoletnich wnioskodawców bez opieki. Aby zapewnić wytyczne i pomóc w podniesieniu jakości usług, Agencja Praw Podstawowych (FRA) opracowała podręcznik [dla trenerów](#) opiekunów, który jest uzupełniony platformą e-learningową. Ponadto, wraz z EUAA, opracowano dwa praktyczne przewodniki dla opiekunów jako [wprowadzenie do ochrony międzynarodowej](#) oraz do procedury azylowej. FRA i Rada Europy opublikowały również [wytyczne](#) dla funkcjonariuszy straży granicznej i innych organów, dotyczące ochrony dzieci na granicach Europy.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-4-children-and-people-special-needs-asylum-procedure>

5. Wsparcie EUAA w 2023 r.

Ponieważ presja migracyjna i złożone potrzeby w zakresie ochrony w Europie utrzymują się, Agencja rozszerzyła swoje wsparcie operacyjne i techniczne, aby sprostać zmieniającej się wymogom. Jako integralny uczestnik wspólnej reakcji Unii na potrzeby milionów wysiedleńców, EUAA skutecznie przyczyniła się do wdrożenia rozwiązań ochronnych w całej Europie, w tym poprzez oferowanie pomocy krajom otrzymującym dużą liczbę wysiedleńców z Ukrainy.

Aby zapewnić wielu odbiorcom, w tym decydentom, informacje opartych na dowodach EUAA kontynuowała w 2022 r. gromadzenie, przetwarzanie, syntetyzowanie i analizowanie informacji na temat konkretnych zagadnień, najnowszych osiągnięć, pojawiających się nowych tematów i prognoz w obszarze azylu. Zgodnie z [planem działania na rzecz konwergencji](#) francuskiej prezydencji Rady UE, EUAA przeprowadziła [badanie pilotażowe](#) w celu przeanalizowania praktyk decyzyjnych w zakresie wniosków o udzielenie azylu i pochodzenia różnic w poziomach ochrony między państwami członkowskimi, zwłaszcza w odniesieniu do krajów pochodzenia, dla których Agencja opracowała [noty wyjaśniające](#). Badanie wykazało, że różnice we wskaźnikach przyznawania ochrony wynikały ze złożonej interakcji wielu czynników, takich jak różnice w systemach krajowych i praktykach decyzyjnych, na które wpływają krajowe polityki, wytyczne i orzecznictwo. W badaniu podkreślono również, że produkty i działania EUAA pomagają osiągnąć konwergencję praktyk.

Agencja przeprowadziła również dogłębną [ocenę](#) wykorzystania i wpływu swoich informacji o krajach pochodzenia i produktów zawierających wytyczne, która wykazała, że zarówno informacje EUAA o krajach pochodzenia, jak i produkty zawierające wytyczne dotyczące krajów są w szerokim zakresie wykorzystywane, pierwsze głównie przez urzędników prowadzących sprawy, a drugie głównie przez decydentów. Wartością dodaną produktów EUAA w porównaniu ze źródłami krajowymi jest ich wiarygodność, konsekwentne stosowanie rygorystycznej metodyki i poziom harmonizacji.

Opracowane i przeprowadzone przez Agencję szkolenia wspierały praktyczne wdrażanie WESA, pomagając urzędnikom zajmującym się procedurą azylową i przyjmowaniem imigrantów w poszerzaniu ich wiedzy, rozwijaniu umiejętności i zwiększaniu autonomii w celu wdrażania skutecznych i sprawiedliwych procedur, zgodnie ze standardami UE. Ogółem w 2023 r. działaniach szkoleniowych EUAA wzięło udział ponad 13 000 osób, a ponad 7 500 osób uczących się zostało przeszkolonych.

Najważniejszym zadaniem EUAA jest zapewnianie pomocy operacyjnej i technicznej zwłaszcza tym państwom członkowskim, na których systemy azylowe i systemy recepcyjne wywierana jest nieproporcjonalnie silna presja. W 2023 r. EUAA udzieliła 13 państwom członkowskim UE [wsparcia operacyjnego](#) w wielu obszarach, które w zależności od konkretnych potrzeb każdego kraju mogą obejmować wsparcie w celu zwiększenia zdolności i jakości rejestracji i rozpatrywania wniosków w pierwszej i drugiej instancji; w krajowych systemach przyjmowania; w procedurze dublińskiej; w ocenach podatności na zagrożenia i w zwiększaniu ochrony małoletnich bez opieki; w poprawie przekazywania informacji i zarządzania informacjami; oraz w obszarach relokacji i przesiedleń. Oceny wsparcia operacyjnego Agencji przeprowadzone w 2023 r. wykazały, że wsparcie było udzielane skutecznie i doprowadziło do poprawy przepływu pracy i zwiększenia zdolności. Ponadto w 2023 r. EUAA nadal wspierała zewnętrzny wymiar WESA poprzez współpracę z państwami

trzecimi na podstawie dwustronnych planów działania i programów regionalnych finansowanych przez UE.

W maju 2023 r. powołano pierwszego urzędnika Agencji ds. praw podstawowych, który rozpoczął opracowywanie strategii Agencji w zakresie praw podstawowych i ustanowienie mechanizmu składania skarg w celu reagowania na skargi dotyczące naruszeń praw podstawowych w kontekście działalności Agencji. Podjęto również kroki w kierunku opracowania metodyki dla nowej jednostki monitorowania Agencji. Głównym celem będzie ścisła współpraca z państwami członkowskimi w celu monitorowania, w jaki sposób zobowiązania prawne wynikające z dorobku prawnego UE w dziedzinie azylu są stosowane w praktyce; oceny zdolności państw członkowskich do radzenia sobie z presją; zapobiegania niedociągnięciom; identyfikacji istniejących ograniczeń; oraz pomocy państwom członkowskim w ich rozwiązaniu.

W 2023 r. EUAA sprawowała rotacyjną prezydencję w [sieci agencji ds. wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych \(JHAAN\)](#) i współpracowała z innymi agencjami w pięciu głównych obszarach priorytetowych:

- cyfryzacja, obejmująca kwestie związane z wykorzystaniem sztucznej inteligencji, biometrii i interoperacyjności;
- wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu w agencjach WSiSW;
- przekazywanie informacji w sytuacjach migracji mieszanej;
- cyberbezpieczeństwo; oraz
- komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna w celu zwiększenia świadomości oraz promowania działalności i funkcjonowania sieci.

Link do sekcji w sprawozdaniu głównym: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-5-euaa-support-2023>

Uwagi końcowe

W 2023 r. kraje europejskie nadal przyjmowały rekordową liczbę osób potrzebujących ochrony, a liczba wniosków o azyl wzrosła drugi rok z rzędu. Konflikty, prześladowania, łamanie praw człowieka, klęski żywiołowe i degradacja ekosystemów zmuszają miliony ludzi do opuszczania swoich domów i niektórzy z nich szukają ochrony w Europie.

Ponad 1,1 mln wniosków złożonych w krajach UE+ w 2023 r. to liczby, które przywodzą na myśl lata 2015 i 2016, czyli okres kryzysu migracyjnego w Europie. W tym samym czasie kraje UE+ wydały ponad 1,1 mln decyzji przyznających tymczasową ochronę przesiedleńcom z Ukrainy, gdzie nadal trwa konflikt, a kraj w dalszym ciągu doświadcza niszczycielskich skutków rosyjskiej inwazji. Zauważalną różnicą między latami 2015-2016 a 2022-2023 jest to, że w czasie kryzysu migracyjnego większa liczba wniosków pochodziła z kilku krajów. Obecnie natomiast wnioskodawcy pochodzą z liczniejszej grupy krajów, co wymaga większej różnorodności wytycznych w celu skutecznej oceny potrzeb w zakresie ochrony.

Zrozumiałe jest, że z powodu łącznej liczby osób ubiegających się o ochronę systemy azylowe i recepcyjne w Europie znalazły się pod ogromną presją. Rozwiązania w zakresie ochrony zidentyfikowano dzięki woli politycznej w przydzielaniu dodatkowych zasobów oraz połączeniu wysiłków i wiedzy fachowej wielu zainteresowanych stron na szczeblu unijnym, krajowym i lokalnym. W przeciwieństwie do lat 2015-2016, miniony rok nie był przedstawiany w dyskursie publicznym jako „kryzys”, a jednocześnie zapewnił pomoc większej liczbie osób potrzebujących międzynarodowej i tymczasowej ochrony. Wskazuje to, że pomimo różnorodnych ograniczeń w funkcjonowaniu krajowych systemów azylowych i recepcyjnych, kraje europejskie poczyniły postępy w zwiększaniu swojej gotowości i są lepiej przygotowane do zarządzania wysokim napływem osób poszukujących ochrony.

Niemniej jednak braki i niedociągnięcia były powszechne w systemach przyjmowania uchodźców, a organizacje międzynarodowe, krajowe instytucje praw człowieka, rzecznicy praw obywatelskich i organizacje społeczeństwa obywatelskiego często donosiły o niespełnianych standardów warunkach życia, ograniczonych usługach wsparcia i bezdomności. Władze azylowe informowały również o coraz gorszym stanie zdrowia osób ubiegających się o azyl, co prawdopodobnie wynika z bardziej niebezpiecznych warunków podróży do Europy. Metodyczne i systematyczne reagowanie na takie potrzeby zdrowotne oznacza, że niezbędnych jest więcej zasobów. Ponieważ oczywiste jest, że presja utrzyma się w nadchodzących latach, kraje UE+ muszą odpowiednio programować i inwestować w zwiększenie zdolności przetwarzania i wzmocnienie systemów przyjmowania, aby zapewnić godne warunki przyjmowania osób w potrzebie.

W obliczu wysiłków podejmowanych przez kraje UE+ w zapewnieniu skutecznej ochrony oraz zgłaszanych ograniczeń w funkcjonowaniu systemów azylowych i recepcyjnych, rola instytucji sądowych w interpretowaniu dorobku prawnego UE w zakresie azylu i kierowaniu praktycznym wdrażaniem WESA była decydująca. Zarówno TSUE, jak i krajowe instytucje sądowe nadal kontrolowały krajowe przepisy, polityki i praktyki w wielu obszarach związanych ze wspólnym europejskim systemem azylowym, ze szczególnym uwzględnieniem skutecznego dostępu do terytorium i procedury azylowej oraz stosowania zasady *non-refoulement*, procedury dublińskiej, oceny wniosków, warunków przyjmowania (w tym zabezpieczeń dla wnioskodawców o szczególnych potrzebach) oraz zatrzymania.

W odpowiedzi na rosnącą liczbę wniosków należy się spodziewać, że próby eksternalizacji

rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej pozostaną w agencji politycznej. W tym kontekście istotne będzie przeprowadzanie kontroli sądowych przez sądy krajowe, aby zapewnić wnioskodawcom sprawiedliwe i skuteczne postępowania o udzielenie azylu.

Ponieważ znaczna część nierozstrzygniętych spraw oczekuje na decyzję w drugiej instancji, prawdopodobnie decyzje sądów będą w coraz większym stopniu określać zgodne z prawem praktyki i wpływać na politykę azylową w krajach UE+. W tym celu niezbędne jest przydzielenie środków na wspieranie rozwoju zawodowego i wiedzy fachowej w dziedzinie azylu wśród sędziów krajowych. Niezwykle ważne jest również, aby władze stosowały się do orzeczeń sądowych w celu wzmocnienia zaufania do WESA i ochrony jego integralności.

Obszarem, który wywołał wiele dyskusji w 2023 r., podobnie jak w poprzednich latach, było podwójne wyzwanie związane z zarządzaniem granicami i skutecznym dostępem do ochrony dla osób potrzebujących. W 2023 r. podjęto znaczące kroki w kierunku kalibracji zintegrowanego europejskiego systemu zarządzania granicami w celu skutecznej kontroli zewnętrznych granic lądowych i morskich oraz zabezpieczenia funkcjonowania strefy Schengen. Dokonano tego poprzez wzajemne połączenia i interoperacyjność systemów informacyjnych dotyczących granic i bezpieczeństwa, ściślejszą koordynację między agencjami europejskimi i władzami krajowymi oraz współpracę z krajami trzecimi. Ponadto kluczowym elementem zintegrowanego europejskiego zarządzania granicami, nakreślonego przez Komisję Europejską w 2023 r., jest pełne poszanowanie praw podstawowych. Niemniej jednak w wielu przypadkach pojawiły się doniesienia o praktykach utrudniających skuteczny dostęp do terytorium osobom, które mogły potrzebować ochrony. Istotne jest, aby kraje UE+ wprowadziły i odpowiednio wyposażyły niezależne mechanizmy monitorowania przestrzegania praw człowieka na granicach, jak przewidziano również w pakcie o migracji i azylu.

Niewątpliwie porozumienie polityczne w sprawie przyjęcia paktu i późniejsze praktyczne kroki podjęte w kierunku jego przyjęcia stanowiły duży przełom w rozwoju WESA. W swojej historycznej ewolucji WESA zawsze zachęcał kraje UE+ do ulepszania swoich systemów azylowych i recepcyjnych oraz podnoszenia standardów ochrony. Pakt ma na celu zaoferowanie nowoczesnego systemu azylowego, który jest rzeczywiście wieloaspektowy i zapewnia różnorodne instrumenty. Jego celem jest pomoc krajom w radzeniu sobie ze złożoną rzeczywistością w krajobrazie migracyjnym określonym przez wiele różnorodnych i często nieprzewidywalnych parametrów. Ponieważ nie można uwzględnić wszystkich możliwych scenariuszy, pakt ma na celu wzmocnienie rozwiązań i rozszerzenie zakresu możliwości, do których odnoszą się jego różne instrumenty.

Opracowanie wspólnych przepisów, choć ważne, jest tylko jednym z kroków w kierunku ujednoliconej polityki azylowej i zharmonizowanych standardów ochrony. Równie istotne jest stosowanie przepisów w sposób spójny i zharmonizowany. Miesiące następujące po przyjęciu paktu będą pracowitym, lecz konstruktywnym okresem, podczas którego państwa, korzystając ze wskazówek Komisji Europejskiej i wsparcia agencji UE, wprowadzą niezbędne ustalenia dotyczące praktycznego funkcjonowania paktu. W tym procesie i poza nim EUAA będzie nadal stanowić istotny element europejskiej architektury azylowej, zapewniając państwom UE+ wsparcie techniczne, operacyjne i szkoleniowe. Dzięki wzmocnionemu mandatowi Agencja będzie ściśle współpracować z krajami, aby monitorować, w jaki sposób zobowiązania prawne wynikające z dorobku prawnego UE w dziedzinie azylu są stosowane w praktyce, zapobiegać niedociągnięciom, identyfikować istniejące ograniczenia i pomagać krajom w ich rozwiązywaniu.

Sprawozdanie na temat azylu 2024 r.: Streszczenie

Sprawozdanie na temat azylu 2024 r., będące głównym źródłem informacji o ochronie międzynarodowej w Europie, zapewnia kompleksowy przegląd kluczowych zmian w zakresie azylu w 2023 r. Streszczenie stanowi skróconą wersję głównego sprawozdania.

Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA) gromadzi informacje na temat wszystkich aspektów wspólnego europejskiego systemu azylowego. Dlatego też w sprawozdaniu przedstawiono zmiany strategii, praktyk i prawodawstwa. Zaprezentowano w nim tendencje w dziedzinie azylu, kluczowe wskaźniki dotyczące roku referencyjnego 2023, przegląd systemu dublińskiego, w którym określono państwo członkowskie odpowiedzialne za daną sprawę, oraz zawarto specjalny rozdział poświęcony wnioskodawcom o szczególnych potrzebach, w tym małoletnim bez opieki. Przykłady orzecznictwa przedstawiają interpretację prawa europejskiego i krajowego w kontekście dorobku UE w zakresie prawa azylowego.

W sprawozdaniu na temat azylu 2024 wykorzystano informacje z wielu różnych źródeł – w tym spostrzeżenia organów krajowych, instytucji UE, organizacji międzynarodowych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i środowisk akademickich – w celu przedstawienia pełnego obrazu sytuacji i różnorodnych punktów widzenia. Sprawozdanie, obejmujące okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r., służy jako punkt odniesienia do najnowszych zmian w zakresie ochrony międzynarodowej w Europie.